

Huishoudensprognose 2006–2050: huishoudens naar herkomstgroep

Coen van Duin

De huishoudensprognose 2006–2050 bevat voor het eerst een deelprognose waarin onderscheid wordt gemaakt naar herkomstgroep. Deze deelprognose heeft betrekking op de huishoudensposities van allochtonen en autochtonen, en op het aantal huishoudens (naar type) met een allochtone of autochtone referentiepersoon. In 2006 telde Nederland 5,7 miljoen autochtone huishoudens en 1,4 miljoen allochtone huishoudens. Het aantal huishoudens met een niet-westerse referentiepersoon was ongeveer even groot als het aantal met een westerse referentiepersoon. Naar verwachting stijgt het aantal autochtone huishoudens tot 2026 nog met ongeveer 350 duizend, om daarna te dalen tot 5,6 miljoen in 2050. De daling van het totaal aantal huishoudens in Nederland zet naar verwachting circa tien jaar later in. Het aantal huishoudens van niet-westerse allochtonen groeit relatief snel doordat de tweede generatie, die nu nog vooral uit tieners bestaat, volwassen wordt en zelfstandig gaat wonen. In 2050 zijn er naar verwachting 1,4 miljoen niet-westers allochtone huishoudens.

1. Inleiding

Dit jaar onderscheidt het CBS in zijn langetermijnprognose voor het eerst huishoudens naar herkomst. De prognose doet uitspraken over het aantal personen naar de plaats die ze in het huishouden innemen. Deze huishoudenspositie onderscheidt alleenstaanden, personen die met een partner samenwonen, thuiswonende kinderen, ouders in een eenouderhuishouden, overige leden van een particulier huishouden en personen in een instelling. Ook beschrijft de prognose de ontwikkeling van het aantal huishoudens naar type: eenpersoonshuishoudens, paren met en zonder inwonende kinderen en/of overige leden, eenouderhuishoudens en overige particuliere huishoudens. De plaats die iemand inneemt in een huishouden wordt bepaald ten opzichte van de zogenaamde referentiepersoon (vroeger aangeduid als hoofd van het huishouden). Ook de typering van het huishouden met betrekking tot herkomst geschiedt op basis van gegevens van deze referentiepersoon. Evenals in de nationale huishoudensprognose geldt bij paren de vrouw als referentiepersoon. Woont een autochtone man met een allochtone vrouw samen, dan wordt het huishouden dus als allochtoon getypeerd. De onderscheiden allochtone herkomstgroepen zijn dezelfde als bij de allochtonenprognose, te weten:

- Turkije
- Marokko
- Suriname
- Nederlandse Antillen en Aruba
- Afrika (exclusief Marokko)
- Azië (exclusief Indonesië en Japan)
- Latijns-Amerika (exclusief Suriname, Nederlandse Antillen en Aruba)
- EU-26 (Europese Unie exclusief Nederland)
- Indonesië
- overig Europa
- overig buiten Europa (Verenigde Staten, Canada, Japan en Oceanië)

De eerste zeven groepen vormen samen de niet-westerse allochtonen, de laatste vier de westerse allochtonen. De prognose maakt bij allochtonen onderscheid naar eerste generatie (zelf buiten Nederland geboren) en tweede generatie (een of twee ouders buiten Nederland geboren).

In het vervolg van dit artikel worden de verkorte namen voor de herkomstgroepen gebruikt. Met 'Afrika' wordt dus Afrika exclusief Marokko bedoeld, met 'Azië' Azië exclusief Indonesië en Japan. Het voormalig Nederlands-Indië wordt hier met Indonesië aangeduid.

In de volgende paragraaf wordt een kort overzicht gegeven van de verwachte demografische ontwikkelingen bij allochtonen. Het prognosemodel, beschreven in paragraaf 4, vertaalt deze ontwikkelingen naar veranderingen in de huishoudensstructuur van de herkomstgroepen. Paragraaf 5 beschrijft de uitkomsten van de prognose voor het aantal personen naar huishoudenspositie. Paragraaf 6 beschrijft de uitkomsten voor het aantal huishoudens naar type.

2. Demografische ontwikkelingen tot 2050 bij allochtonen

Op 1 januari 2006 telde Nederland 16,3 miljoen inwoners. Onder hen bevonden zich 13,2 miljoen autochtonen, mensen met twee in Nederland geboren ouders. Bij 3,1 miljoen inwoners, dus ongeveer een vijfde, was minstens één van de ouders in het buitenland geboren. Iets meer dan de helft van deze allochtonen was zelf ook in het buitenland geboren en behoorde daarmee tot de eerste generatie. Iets minder dan de helft was in Nederland geboren en behoorde tot de tweede generatie.

Bij eerste generatie allochtonen wordt de herkomstgroep bepaald op basis van het land waar de persoon is geboren. Bij tweede generatie allochtonen wordt gekeken naar het geboorteland van de moeder of, als de moeder in Nederland is geboren, naar het geboorteland van de vader. In 2006 behoorde een kleine meerderheid van de allochtonen, 55 procent, tot een niet-westerse herkomstgroep. Het belangrijkste niet-westerse herkomstland was Turkije (360 duizend personen), gevolgd door Suriname (330 duizend), Marokko (320 duizend) en de Nederlandse Antillen en Aruba (130 duizend). Van de westerse allochtonen behoorde bijna 60 procent tot de herkomstgroep EU-26 (830 duizend). De belangrijkste herkomstlanden binnen deze groep waren Duitsland (380 duizend) en België (110 duizend). De grootste herkomstgroep van een afzonderlijk land was Indonesië (390 duizend).

2.1 Sterkste groei bij herkomstgroepen Europese Unie en Azië

Grafiek 1 toont de omvang van de herkomstgroepen in 2007 en 2050 volgens de allochtonenprognose 2006–2050 (Loozen en Van Duin, 2007). Het aantal autochtonen neemt van 2007 tot 2050 met ruim een miljoen af. Bij de allochtone groepen is in

dezelfde periode sprake van groei. De enige uitzondering is de herkomstgroep Indonesië, die met 160 duizend afneemt. De sterkste absolute groei wordt verwacht bij de herkomstgroepen EU-26 (640 duizend) en Azië (360 duizend). De groei van de Surinaamse, Turkse en Marokkaanse groepen blijft naar verhouding achter. In 2050 is Azië de grootste onderscheiden niet-westerse herkomstgroep geworden. Van de westerse allochtonen zal dan 70 procent een herkomstland in de EU-26 hebben, tegen 60 procent op dit moment.

2.2 Steeds groter aandeel allochtonen in Nederland geboren

Grafiek 2 toont het aandeel personen van de tweede generatie per herkomstgroep, in volgorde van omvang van de groep. Momenteel is bij slechts twee van de elf onderscheiden herkomstgroepen de meerderheid van de allochtonen in Nederland geboren. Dit is het geval bij de herkomstgroepen Indonesië en EU-26. De Indonesiërs kwamen, in een aantal immigratiegolven, in de periode van 1946 tot 1962 naar Nederland (Garssen et al., 2005). Sindsdien zijn de immigratieaantallen uit Indonesië gedaald tot enkele duizenden per jaar. Als gevolg hiervan is de grote meerderheid van de huidige Indonesische allochtonen in Nederland geboren: 68 procent behoort tot de tweede generatie. Ook de EU-26 kent een lange migratiegeschiedenis. Relaties van Nederlanders met partners uit een andere EU-lidstaat spelen daarbij een belangrijke rol. Ruim 90 procent van de tweede generatie allochtonen met als herkomstgroep de EU-26 heeft één in Nederland geboren ouder.

Bij de overige herkomstgroepen is de eerste generatie groter dan de tweede. Het aandeel van de eerste generatie is het grootst bij de herkomstgroep Azië. Immigratie vanuit dit continent (met uitzondering van Indonesië en Japan) is pas medio jaren negentig sterk toegenomen (Nicolaas, 2007), waardoor de tweede generatie nog relatief klein is.

Tot 2050 neemt bij vrijwel alle groepen het aandeel van de tweede generatie naar verwachting toe. Enige uitzondering vormen de allochtonen uit de EU-26. Door de groei van de

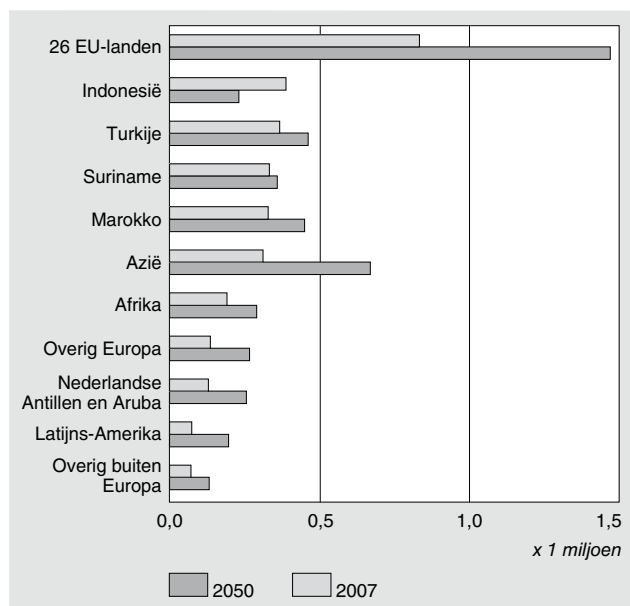
immigratie uit deze landen zal het aandeel van de tweede generatie naar verwachting afnemen. In 2050 is naar verwachting bij acht van de elf herkomstgroepen de tweede generatie groter dan de eerste. Vooral bij de niet-westerse groepen zal het aandeel groeien: van 42 procent tweede generatie voor alle niet-westerse groepen tezamen op dit moment naar 54 procent in 2050.

2.3 Niet-westerse eerste generatie vergrijst

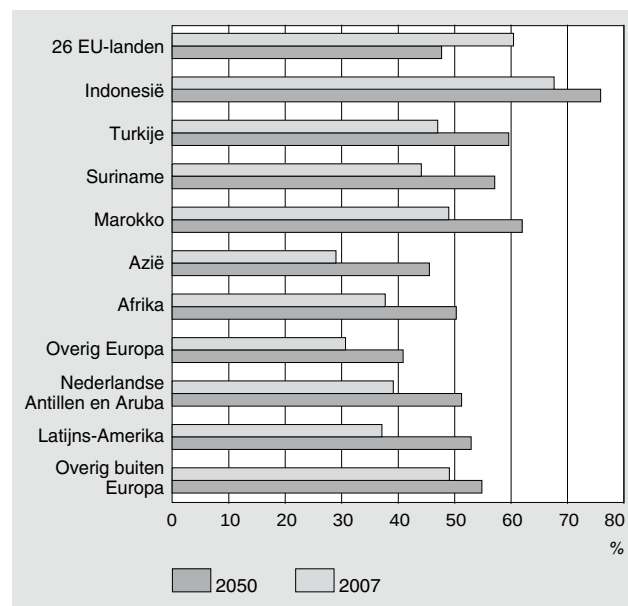
De leeftijdsstructuur van de eerste generatie allochtone groepen wijkt sterk af van die van de totale bevolking (grafiek 3). Slechts een klein deel van de immigranten komt al op jonge leeftijd naar Nederland; de meesten arriveren als twintiger of dertiger. De bevolkingspiramide voor de eerste generatie allochtonen staat daarom op een zeer smalle basis. Deze afwijkende structuur zorgt ervoor dat de eerste generatie op termijn veel sterker zal vergrijzen dan de totale bevolking. Anders dan bij autochtonen worden hun in Nederland geboren kinderen tot een andere groep gerekend dan zichzelf (de tweede generatie). Deze kinderen dragen daardoor niet bij aan de basis van de bevolkingspiramide van de eerste generatie.

Grafiek 4 toont de gemiddelde leeftijd van de eerste generatie allochtonen voor de verschillende herkomstgroepen. In 2007 heeft de Nederlandse bevolking een gemiddelde leeftijd van 39 jaar. Onder invloed van de vergrijzing zal deze leeftijd in 2050 naar verwachting tot 43 jaar zijn gestegen. Voor de niet-westerse herkomstgroepen ligt de gemiddelde leeftijd van de eerste generatie rond die van de totale bevolking. De 'nieuwe' herkomstgroepen Afrika, Azië en Latijns-Amerika hebben nog een relatief jonge eerste generatie, maar de gemiddelde leeftijd van de Surinaamse eerste generatie ligt iets boven het Nederlands gemiddelde. Bij de westerse allochtonen valt de sterke vergrijzing van de Indonesische eerste generatie op, met een gemiddelde leeftijd van 60 jaar. De herkomstgroep 'overig buiten Europa', die zich onderscheidt door een groot aandeel tijdelijke immigranten, is jonger dan gemiddeld. De eerste generatie uit de EU-26 is iets ouder.

1. Aantal allochtonen naar herkomstgroep, 2007 en 2050

2. Aandeel 2e generatie per herkomstgroep, 2007 en 2050

Tot 2050 zal de gemiddelde leeftijd van de eerste generatie in de meeste herkomstgroepen veel sneller stijgen – van 38 tot 54 jaar – dan die van de bevolking als geheel. De sterkste stijging is zichtbaar bij de groepen Marokko en Turkije, waar de gemiddelde leeftijd met 18 jaar toeneemt. De laatste grote immigratiepiek uit deze landen trad begin jaren negentig van de vorige eeuw op, toen ruim 10 duizend personen per jaar uit elk van deze landen naar Nederland emigreerden. Voor de toekomst wordt een veel lager gemiddeld niveau van 3 duizend immigranten per jaar verwacht. Evenals nu al bij Indonesië het geval is, zal de Turkse en Marokkaanse eerste generatie door het uitblijven van nieuwe grote immigratiestromen in 2050 sterk vergrijsd zijn.

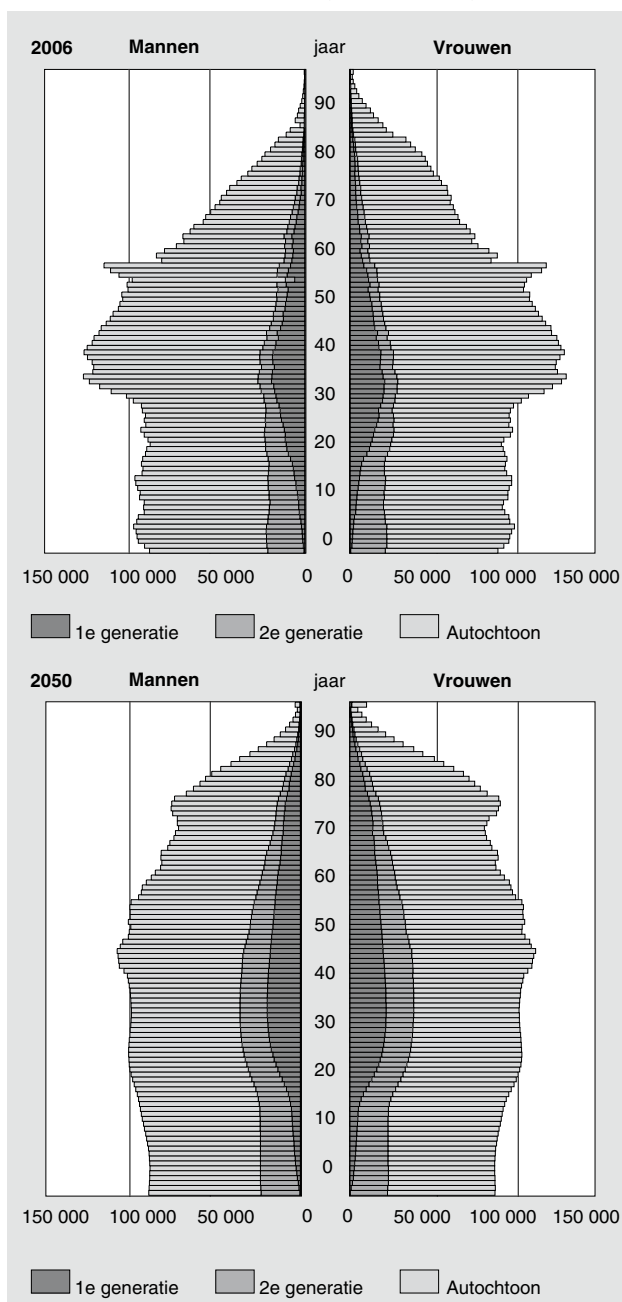
Bij de westerse herkomstgroepen is de verwachte leeftijdsontwikkeling minder opvallend. De gemiddelde leeftijd van de Indonesische eerste generatie daalt met een aantal jaren,

doordat de grote immigrantengroep die halverwege de vorige eeuw naar Nederland kwam door sterfte geleidelijk afneemt. De gemiddelde leeftijd van de eerste generatie uit de EU-26 en van de groep 'overig buiten Europa' stijgt slechts met een paar jaar. Bij de groep 'overig Europa' vindt wel een aanzienlijke stijging plaats (met 10 jaar), ongeveer vergelijkbaar met de ontwikkeling bij de niet-westerse herkomstgroepen. Door de structureel lagere asielmigratie ligt het toekomstige immigratieniveau uit deze landen naar verwachting lager dan in het recente verleden, waardoor de groep gaat vergrijzen.

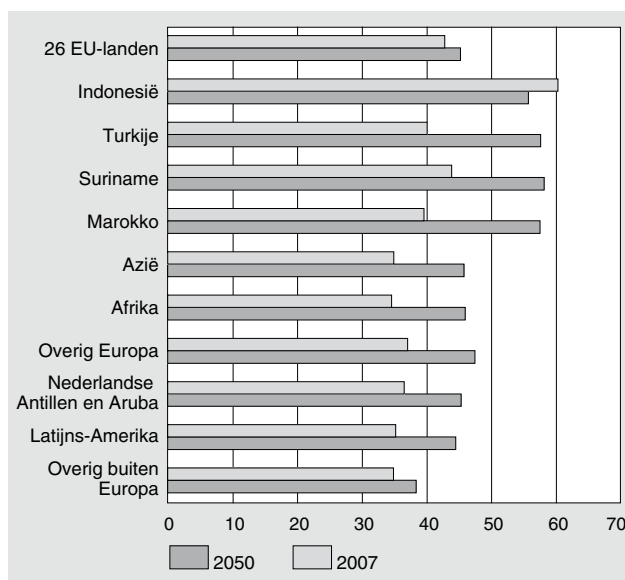
2.4 Tweede generatie allochtonen wordt volwassen

Grafiek 5 toont de gemiddelde leeftijd van de tweede generatie voor de verschillende herkomstgroepen. De gemiddelde leeftijd van de tweede generatie met herkomst Indonesië en

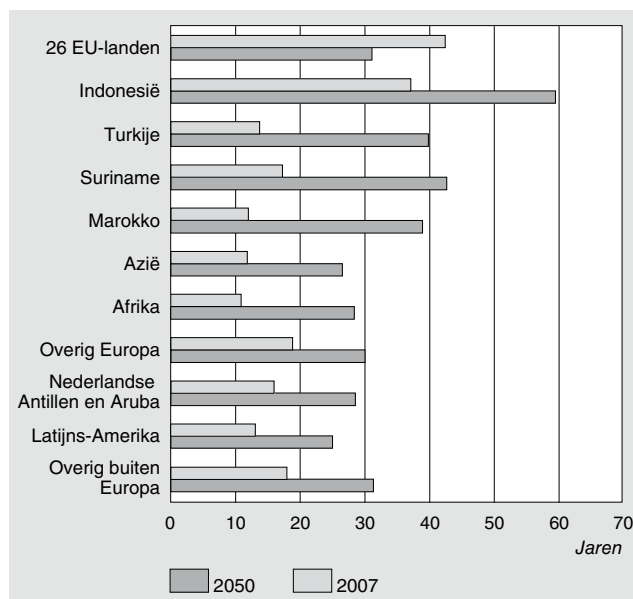
3. Leeftijdsofbouw van de bevolking naar herkomstsgroep, 2006 en 2050

4. Gemiddelde leeftijd 1e generatie allochtonen naar herkomstsgroep, 2007 en 2050

5. Gemiddelde leeftijd 2e generatie allochtonen naar herkomstsgroep 2007 en 2050

de EU-26 ligt nabij het cijfer voor de totale bevolking. Bij de overige herkomstgroepen is het gemiddelde lid van de tweede generatie een tiener. De herkomstgroep Afrika heeft de jongste tweede generatie, met een gemiddelde van 11 jaar. De gemiddelde leeftijd bij de groepen Marokko, Azië en Latijns-Amerika is vergelijkbaar laag (12–13 jaar).

In de komende decennia zullen de tweede generatie allochtonen als groep volwassen worden. De gemiddelde leeftijd van de niet-westerse tweede generatie stijgt van 14 naar 34 jaar. Bij de westerse groep 'overig Europa' stijgt de gemiddelde leeftijd van de tweede generatie van 19 naar 30 jaar; bij de groep 'overig buiten Europa' neemt het gemiddelde toe van 18 naar 31 jaar. De tweede generatie met herkomst Indonesië gaat sterk vergrijzen: de gemiddelde leeftijd stijgt van 37 naar 60 jaar. Het feit dat kinderen van tweede generatie allochtonen tot de autochtonen worden gerekend (tenzij de andere ouder een eerste generatie allochtoon is) beperkt de aanwas aan de onderkant van de bevolkingspiramide van de tweede generatie. Hierdoor kan, evenals bij de eerste generatie, een sterke vergrijzing optreden. Ook het dalend aantal geboorten draagt bij aan de vergrijzing van de tweede generatie. Deze daling treedt op doordat er minder eerste generatie vrouwen tot de vruchtbare leeftijdsgroep behoren en doordat het gemiddeld kindertal van de niet-westerse eerste generatie naar verwachting nog verder afneemt.

De groep tweede generatie allochtonen uit de EU-26 wordt juist veel jonger. De gemiddelde leeftijd daalt van 43 naar 31 jaar. Deze daling wordt veroorzaakt door de toename van het aantal immigranten uit de EU-26. De kinderen van de nieuwe immigranten laten de gemiddelde leeftijd van de tweede generatie dalen.

3. Methode

De huishoudensprognose naar herkomst is een verbijzondering van de nationale huishoudensprognose 2007–2050 (Van Agtmaal-Wobma en Van Duin, 2007) naar de in de allochtonenprognose onderscheiden herkomstgroepen. Het prognosemodel vertaalt de ontwikkelingen in de samenstelling van de herkomstgroepen naar leeftijd, geslacht en generatie naar ontwikkelingen in de samenstelling naar huishoudenspositie. Basis van het model zijn veronderstellingen over de aandelen $n_p(h, g, l, j)$ van de verschillende huishoudensposities (p) voor de herkomst- en generatiegroepen (h), onderscheiden naar geslacht (g) en vijfjaarsleeftijdsgroep (l) in elk prognosejaar (j). Het aantal personen N_p per huishoudenspositie wordt berekend door de aandelen toe te passen op de bevolking naar herkomst van het prognosejaar volgens de allochtonenprognose:

$$N_p(h, g, l, j) = N^{All.Pr ogn.}(h, g, l, j) n_p(h, g, l, j)$$

De aandelen $n_p(h)$ moeten zodanig worden bepaald dat het totaal aantal personen per positie volgens de huishoudensprognose naar herkomst overeenkomt met dat volgens de nationale huishoudensprognose:

$$\sum_h N_p(h, g, l, j) = N_p^{Nat. Huish. Pr ogn.}(g, l, j)$$

3.1 Model

Als startwaarde voor de aandelen n_p worden de waargenomen aandelen per vijfjaars leeftijdsgroep naar geslacht, generatie en herkomstgroep in 2006 gebruikt. Als de deelpopulatie te klein is om een aandeel te bepalen, wordt bij eerste generatie westerse groepen het aandeel van de totale westerse eerste generatie gebruikt en bij niet-westerse groepen het aandeel van de totale niet-westerse eerste generatie. Bij tweede generatie groepen wordt in dat geval het aandeel van de totale bevolking gebruikt.

Het model werkt met jaarfactoren die bepalen hoe de aandelen voor een herkomstgroep zich in de tijd ontwikkelen ten opzichte van die voor de totale bevolking. Per prognosejaar wordt het verschil van het aandeel voor een herkomstgroep met het aandeel voor de totale bevolking berekend door het verschil in het startjaar (2006) aan te passen met een jaarfactor $f_p(j)$. De jaarfactor kan afhangen van de achtergrondvariabelen van het model. In formulevorm:

$$n_p(h, g, l, j) = n_p(g, l, j) + f_p(h, g, l, j)(n_p(h, g, l, 2006) - n_p(g, l, 2006))$$

De waarden van de jaarfactoren worden berekend door interpolatie tussen de startwaarde van 1 in 2006 en een veronderstelde eindwaarde in 2050. Een eindwaarde van 1 houdt in dat de verschillen constant blijven en dat de herkomstgroep dezelfde ontwikkeling doormaakt als de totale bevolking. Een eindwaarde van 0 betekent dat het verschil met de rest van de bevolking in 2050 volledig is verdwenen.

De som van de aandelen over de posities p moet gelijk aan 1 zijn. Wordt niet voor alle posities dezelfde waarde van f_p verondersteld, dan is dit voor de uit (3) berekende aandelen niet meer het geval. Er wordt dan een correctie toegepast waarbij de aandelen met een positie-onafhankelijke factor zodanig worden herschaald dat de som weer gelijk is aan 1. Daarbij kan ervoor worden gekozen om bepaalde huishoudensposities van de herschaling uit te sluiten.

Uit de op deze manier bepaalde aandelen voor de allochtone herkomstgroepen en voor de totale bevolking worden a posteriori de aandelen voor de autochtonen afgeleid met behulp van (2). Vervolgens worden correcties toegepast om te zorgen dat de ontwikkeling van het aandeel voor de autochtonen consistent is met de veronderstellingen van de nationale huishoudensprognose. Geëist wordt dat het aandeel alleenstaanden tot 2050 bij alle leeftijden tot 65 jaar stijgt en dat het aandeel samenwonenden daalt. Geëist wordt ook dat de stijging van het aandeel alleenstaande moeders voor deze leeftijden bij de autochtonen maximaal 90 procent bedraagt van de stijging van het aandeel in de totale bevolking. Dit houdt in dat het stijgende aandeel allochtonen positief bijdraagt aan de groei van het aandeel alleenstaande moeders, zoals is verondersteld in de nationale huishoudensprognose (Van Duin, 2007). Deze voorwaarden leiden, bij de gekozen eindwaarden, tot kleine aanpassingen Δn_p in de aandelen voor de autochtonen. De correcties worden zodanig proportioneel over de allochtone

groepen naar herkomst en generatie verrekend dat de som van de aantallen per positie naar herkomst weer overeenkomen met de aantallen per positie volgens de nationale huishoudensprognose:

$$\Delta n_p(h, g, l, j) = -\Delta n_p(\text{autochtoon}, g, l, j) \times \frac{N^{\text{All. Progn.}}(h, g, l, j)}{N^{\text{All. Progn.}}(\text{Allochtoon}, g, l, j)}; h \neq \text{Autochtoon}$$

Uit de uitkomsten van de prognose voor het aantal personen naar huishoudenspositie wordt het aantal referentiepersonen van huishoudens, en daarmee het aantal huishoudens naar type, geteld. Daarbij wordt verondersteld dat het deel van de personen met huishoudenspositie 'overig lid huishouden' dat referentiepersoon van een huishouden is per leeftijd, geslacht, herkomstsgroep en generatie ongeveer gelijk zal blijven.

3.2 Veronderstelde aandelen huishoudensposities

De herkomstgroepen verschillen onderling sterk in leeftijdsopbouw. Om de aandelen van de huishoudensposities voor de groepen onderling te kunnen vergelijken, is het daarom nuttig om naar leeftijd te standaardiseren. *Grafieken 6–10* tonen het direct gestandaardiseerde aandeel van de huishoudensposities voor vier clusters van eerste generatie herkomstgroepen en voor de totale Nederlandse bevolking. Het aandeel voor 2006 is gebaseerd op de waarnemingen; het aandeel voor 2050 volgt uit de in de prognose gebruikte veronderstellingen. De Nederlandse bevolking op 1 januari 2006 is als standaardpopulatie gebruikt. Het aandeel van elke herkomstgroep is naar deze bevolkingsopbouw, naar leeftijd en geslacht, gestandaardiseerd. Vervolgens is het gemiddelde van de gestandaardiseerde aandelen van de herkomstgroepen in de cluster genomen, waarbij elk van de herkomstgroepen hetzelfde gewicht heeft gekregen. De aandelen hebben betrekking op de leeftijdsgroep 15–74 jaar. Voor de hogere leeftijden is

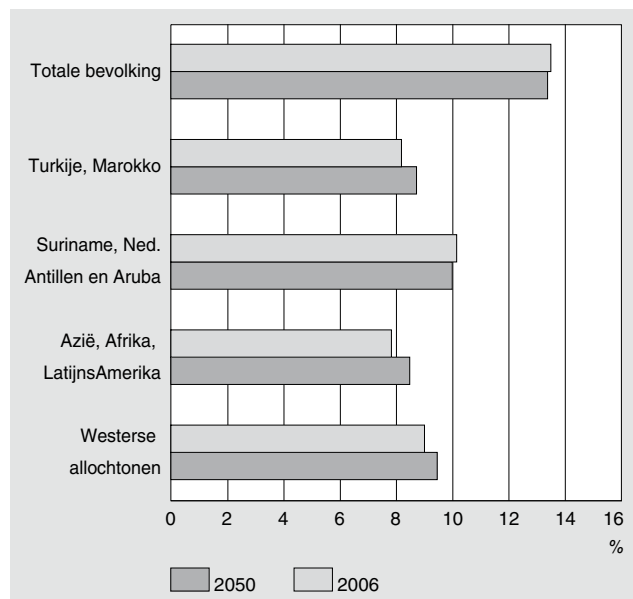
de eerste generatie van veel groepen te klein om de aandelen te bepalen.

Het algemene beeld bij de eerste generatie groepen in 2006 is dat het aandeel alleenstaanden, alleenstaande ouders en personen met positie 'overig lid huishouden' groter is dan in de rest van de bevolking. Het aandeel thuiswonende kinderen en samenwonenden is kleiner. Eén verklarende factor voor dit algemene beeld is dat eerste generatie allochtonen als immigrant naar Nederland zijn gekomen. Vooral onder recent gearriveerde immigranten is het aandeel alleenstaanden groter dan gemiddeld. Dit komt onder meer doordat de partner van een samenwonende immigrant in het land van herkomst kan zijn achtergebleven, zodat de immigrant na aankomst in Nederland als alleenstaande telt. Bij immigranten met een partner en kinderen komt het voor dat de kinderen wel naar Nederland zijn gekomen, maar de partner (nog) niet, wat het waargenomen aandeel alleenstaande ouders in deze groep verhoogt. Doordat immigranten de eerste tijd in Nederland soms bij familie of vrienden inwonen, is het aandeel dat overig lid in een huishouden is relatief groot.

Naast algemene verschillen tussen immigranten en niet-immigranten spelen ook culturele verschillen tussen de herkomstgroepen en de Nederlandse bevolking een rol. Eerste generatie Marokkanen en Turken gaan op relatief jonge leeftijd al (gehuwd) samenwonen (Harmsen en Nicolaas, 2005). Deze groepen hebben daardoor een groter aandeel samenwonenden en een kleiner aandeel alleenstaanden dan gemiddeld. Hierbij speelt ook mee dat een relatief groot aandeel van de immigratie uit deze landen gezinsvormers betreft. Surinamers en Antillianen onderscheiden zich door een veel groter aandeel alleenstaande moeders. De westerse eerste generatie wijkt wat betreft de huishoudensstructuur het minst af van het Nederlandse gemiddelde.

De eindwaarden voor de jaarfactoren zijn per herkomstgroep en generatie ingesteld, waarbij onderscheid is gemaakt naar een aantal leeftijdscategorieën. *Staat 1* toont de gebruikte eindwaarden.

6. Gestandaardiseerd aandeel thuiswonende kinderen naar herkomstsgroep, 1e generatie, 15–64 jaar, 2006 en 2050

Bij de Turken en Marokkanen is verondersteld dat de verschillen met de rest van de bevolking tot 2050 zullen halveren. Dit betekent een snellere stijging van het aandeel alleenstaanden en een snellere daling van het aandeel samenwonenden dan in de bevolking als geheel (*grafiek 7*). Verwacht wordt dat in de toekomst gezinsvormende migratie een kleiner deel van de immigratiestroom uit deze landen zal uitmaken (Alders, 2005). Ook is in de geboorteprognose verondersteld dat de leeftijd bij

Staat 1
Veronderstelde eindwaarden voor de jaarfactoren

Herkomstgroep	Leeftijdsgroep		
	15–24	25–64	65+
1e generatie			
Turkije en Marokko	1	0,5	0,5
Suriname en Antillen	1	0,75 ¹⁾	0,75
Afrika, Azië, Latijns Amerika	1 ²⁾	0,75	0,75
Westerse groepen	1 ³⁾	0,75	0,75
2e generatie			
alle groepen	0,5	0,5	0,5

1) factor 1 voor eenoudersmoeders.

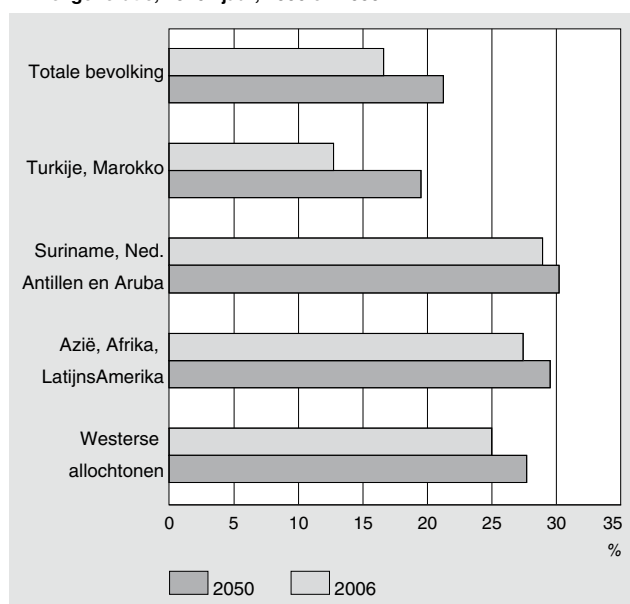
2) Latijns Amerika: factor 0,5 voor thuiswonende kinderen.

3) EU26: factor 0,5 voor thuiswonende kinderen.

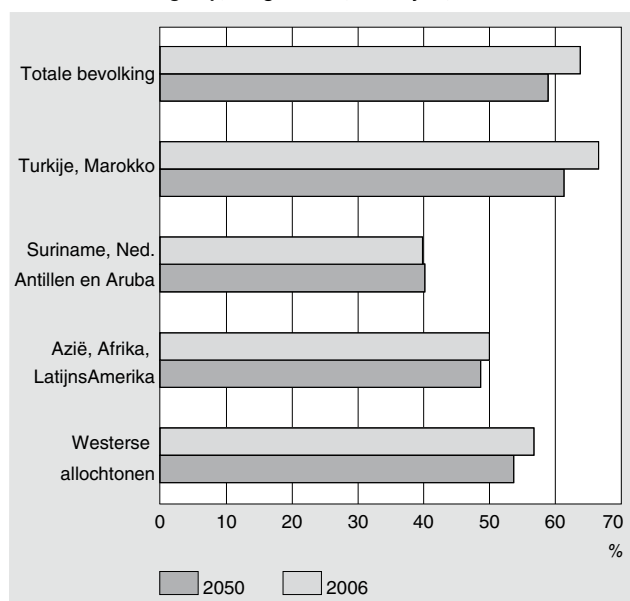
geboorte van het eerste kind voor deze herkomstgroepen zal stijgen (De Graaf en Van Duin, 2007). In samenhang daarmee kan een stijging van de leeftijd van relatievorming worden verwacht, wat tot een groter aandeel alleenstaanden zou leiden.

Bij de andere herkomstgroepen is verondersteld dat het verschil van de aandelen met die van de totale bevolking met een kwart afneemt. Door toenemende individualisering gaat de rest van de bevolking geleidelijk meer op de immigranten uit deze groepen lijken: er komen relatief meer alleenstaanden, meer eenoudergezinnen en minder samenwonenden. Voor de Surinaamse en Antilliaanse alleenstaande moeders is verondersteld dat bij de leeftijden tot 65 jaar de verschillen met de totale bevolking gelijk blijven. Na consistent maken met de veronderstelde afname van de verschillen bij de andere posities leidt dit tot een kleine afname van het gestandaardiseerde aandeel alleenstaande ouders bij deze groepen (grafiek 9).

7. Gestandaardiseerd aandeel alleenstaanden, naar herkomstgroep, 1e generatie, 15–64 jaar, 2006 en 2050

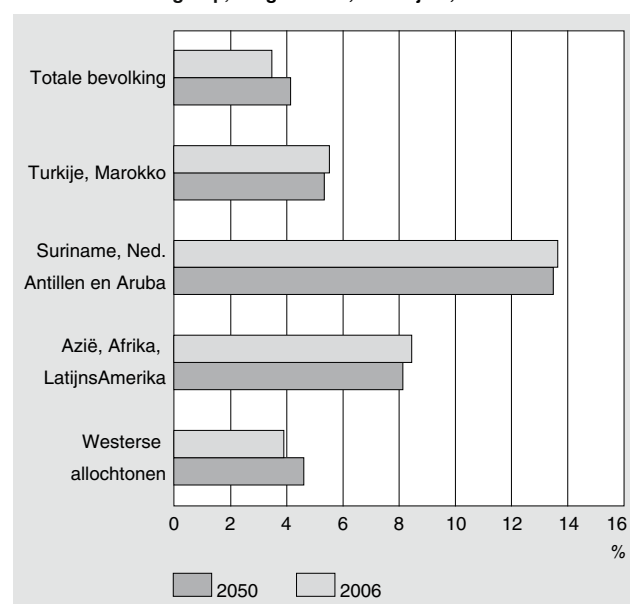
8. Gestandaardiseerd aandeel samenwonende personen, naar herkomstgroep, 1e generatie, 15–64 jaar, 2006 en 2050

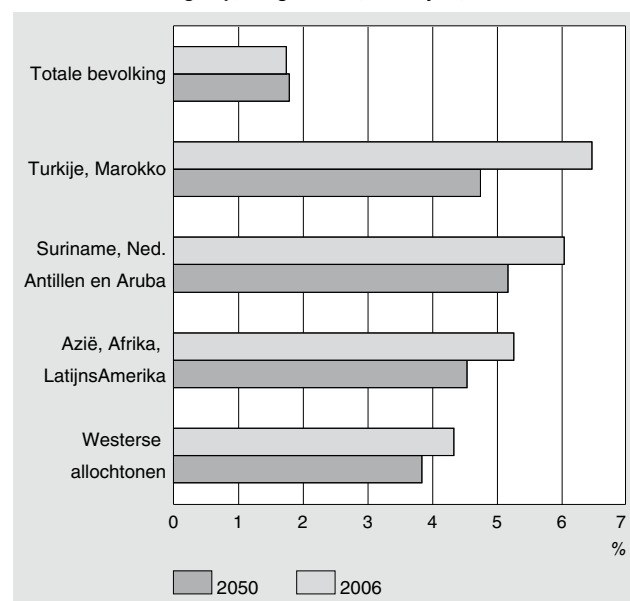
Voor de leeftijdsgroep 15–24 jaar zijn aparte veronderstellingen gemaakt. Bij deze leeftijdsgroep hangt de ontwikkeling van de aandelen sterk samen met de gemiddelde verblijfsduur van de herkomstgroep in Nederland. Immigranten in deze leeftijdscategorie die al lang in Nederland zijn, zijn hier op jonge leeftijd gekomen, doorgaans samen met hun ouders. Een groter deel van deze groep is daardoor nog thuiswonend kind dan onder recente immigranten van dezelfde leeftijd. De verschillen zijn aanzienlijk. Voor niet-westerse immigranten ligt het aandeel thuiswonende kinderen in deze leeftijdsgroep bij recente immigranten (verblijfsduur korter dan vijf jaar) op 20 procent en bij minder recente immigranten (verblijfsduur vijf jaar of langer) op 50 procent. Bij westerse allochtonen zijn deze aandelen zelfs 20 en 70 procent.

Bij veel herkomstgroepen is de immigratie de laatste jaren sterk gedaald, waardoor het aandeel immigranten met een

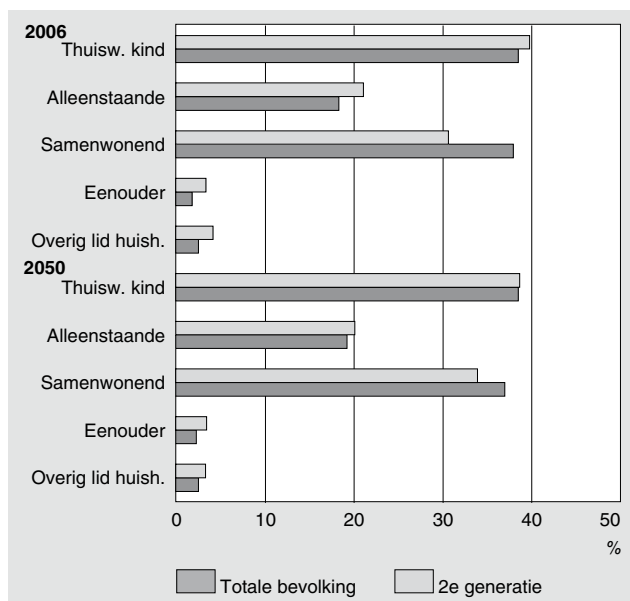
9. Gestandaardiseerd aandeel eenoudergezinnen, naar herkomstgroep, 1e generatie, 15–64 jaar, 2006 en 2050

10. Gestandaardiseerd aandeel personen in overige huishoudens, naar herkomstgroep, 1e generatie, 15–64 jaar, 2006 en 2050

11. Gestandaardiseerd aandeel 2e generatie, 15–34 jarigen naar huishoudenspositie, 2006 en 2050

korte verblijfsduur bij de jonge leeftijden snel afnam. Het gevolg was een toename van het aandeel thuiswonende kinderen. Deze toename zet naar verwachting niet door, omdat de immigratie inmiddels weer aantrekt. Op basis van de veronderstellingen over de toekomstige immigratie (Nicolaas, 2007) zal de gemiddelde verblijfsduur van de 15–24-jarige eerste generatie in 2050 bij de meeste groepen korter zijn dan nu het geval is, wat tot een lager aandeel thuiswonende kinderen zou kunnen leiden. Het is echter ook denkbaar dat bij de jonge eerste generatie wat betreft gedrag enige convergentie met de rest van de bevolking gaat optreden, waardoor het aandeel thuiswonende kinderen zou toenemen. Daarom wordt verondersteld dat bij de meeste groepen de verschillen van de aandelen met die van de rest van de bevolking constant blijven. Voor immigranten uit Latijns-Amerika en de EU-26 ligt de verblijfsduur bij de 15–24-jarigen in 2050 naar verwachting hoger dan nu het geval is. Bij deze groepen wordt daarom een toename van het aandeel thuiswonende kinderen verondersteld.

Voor de tweede generatie geldt dat de verschillen met de rest van de bevolking over het algemeen kleiner zijn dan bij de eerste generatie. *Grafiek 11* toont de gestandaardiseerde aandelen van de huishoudensposities voor de tweede generatie. De aandelen zijn op soortgelijke wijze berekend als voor de eerste generatie. Omdat het aantal tweede generatie allochtonen boven de 35 jaar bij sommige groepen zeer klein is, is naar de leeftijdsgroep 15–34 jaar gekeken. Het gestandaardiseerde aandeel alleenstaanden in de tweede generatie is groter dan dat in de totale bevolking; het aandeel samenwonenden is kleiner. Tweede generatie allochtonen zijn ook vaker dan gemiddeld alleenstaande ouder of overig lid van een huishouden. De verschillen in de gestandaardiseerde aandelen tussen de allochtone herkomstsgroepen zijn naar verhouding kleiner dan bij de eerste generatie. Voor de tweede generatie is bij alle leeftijden verondersteld dat er een geleidelijke convergentie in gedrag met de rest van de bevolking zal optreden en dat de verschillen in 2050 gehalveerd zullen zijn.

4. Huishoudensposities van allochtonen en autochtonen

Staat 2 toont het aantal personen naar huishoudenspositie in 2006 en de waarden volgens de huishoudensprognose naar herkomst voor 2025 en 2050. De aantallen voor de totale bevolking komen overeen met die volgens de nationale huishoudensprognose. In 2050 is de Nederlandse bevolking naar verwachting ongeveer een half miljoen groter dan nu. Door afnemende stabiliteit van relaties en door de vergrijzing zullen dan een miljoen meer personen alleenstaand zijn. Het aantal samenwonenden zal met 0,3 miljoen dalen en het aantal alleenstaande ouders stijgt licht. Tot ongeveer 2030 vindt een geleidelijke daling plaats van het aantal thuiswonende kinderen, gevolgd door een stabilisatie. *toont de ontwikkeling voor de verschillende huishoudensposities in de periode 1997–2050.*

4.1 Autochtonen

Hoewel de totale bevolking nog groeit, is bij de autochtone bevolking al sprake van een afnemend aantal personen (*grafiek 12, z.o.z.*). In 2050 is deze groep naar verwachting 1,2 miljoen personen kleiner geworden. Het aantal alleenstaanden onder de autochtonen stijgt, tegen deze trend in, met 0,5 miljoen. Het aantal samenwonenden daalt met 1,2 miljoen, het aantal thuiswonende kinderen met 0,4 miljoen. Hoewel naar verwachting in de toekomst een groter deel van de autochtonen op middelbare leeftijd alleenstaande ouder zal zijn, neemt door de krimp van de bevolking in deze leeftijdsgroep het aantal alleenstaande ouders bij autochtonen met ongeveer 40 duizend af.

4.2 Niet-westerse allochtonen

De omvang van de niet-westers allochtone bevolking zal naar verwachting niet meer zo snel stijgen als in de jaren vóór de eeuwwisseling (*grafiek 12*). Toch wordt tot 2050 een gestage toename verwacht, waardoor de bevolkingsgroep in dat jaar ongeveer een miljoen personen groter zal zijn dan nu.

De samenstelling naar huishoudenspositie zal in de komende decennia sterk veranderen. Het aantal thuiswonende kinderen neemt met 100 duizend af, terwijl het aantal alleenstaanden met ruim 300 duizend en het aantal samenwonenden met ruim 600 duizend toeneemt. Het aantal niet-westerse alleenstaande ouders stijgt met 50 duizend.

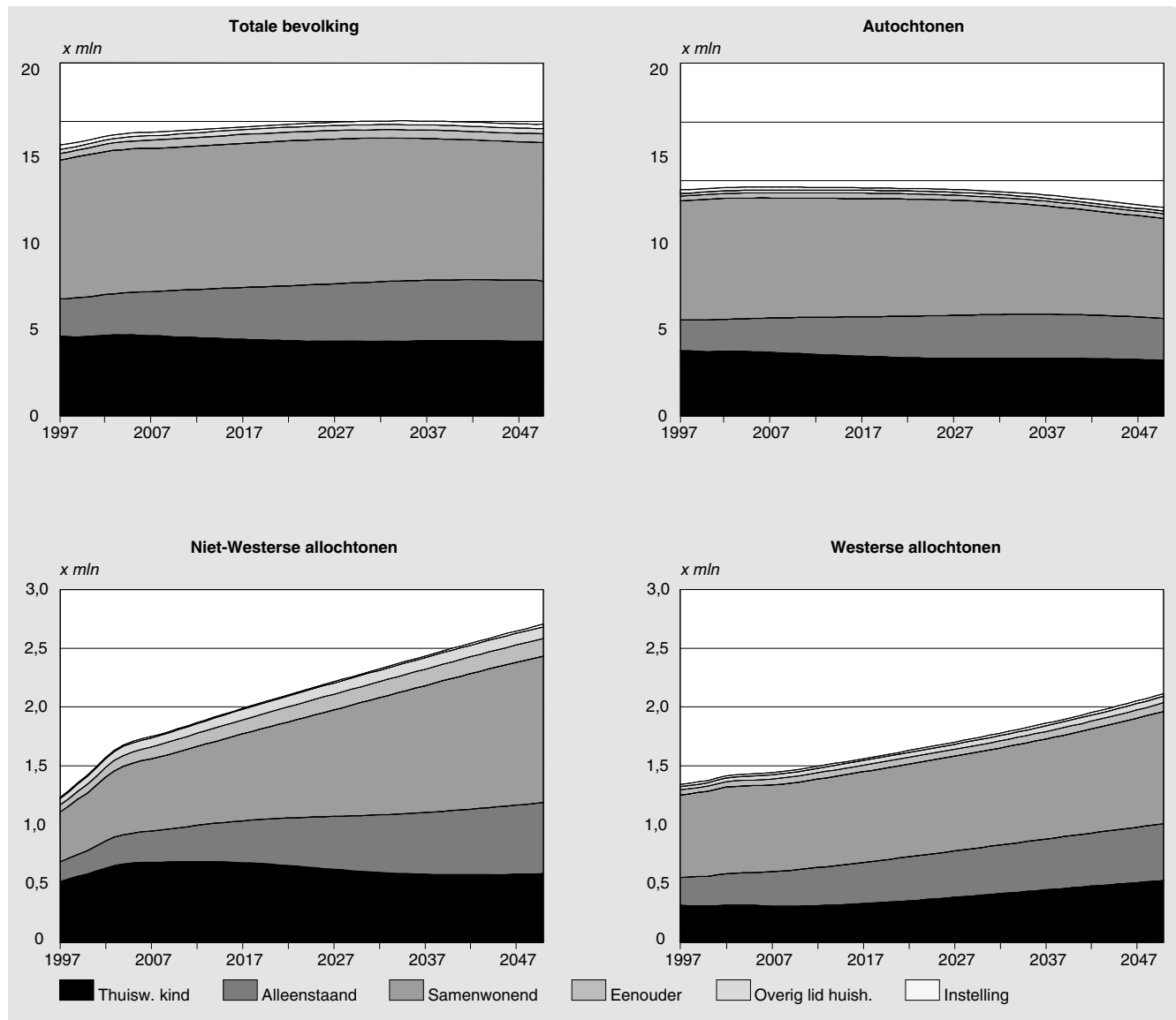
De komende jaren gaat de niet-westerse tweede generatie in groten getale het ouderlijk huis verlaten (*grafiek 13*). De meerderheid van deze groep zal naar verwachting op den duur gaan samenwonen. De stijging van het aantal samenwonenden onder de niet-westerse allochtonen betreft voor het overgrote deel de tweede generatie. Ook het aantal tweede generatie allochtonen dat alleenstaand of alleenstaande ouder is zal tot 2050 aanzienlijk toenemen.

Bij de eerste generatie neemt het aantal alleenstaanden absoluut en relatief het sterkst toe. Dit hangt samen met de vergrijzing van deze groep: onder ouderen is het aandeel alleenstaanden groot als gevolg van verzuim en rela-

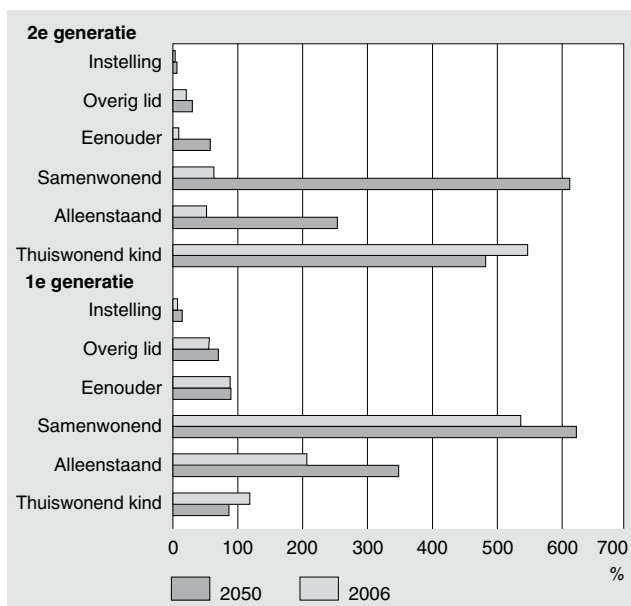
Staat 2
Bevolking naar herkomstgroep en huishoudenspositie, 2006, 2025 en 2050

		Huishoudenspositie						Totaal
		Alleenstaand	Samenwonend	Thuisw. kind	Eenouder	Overig lid	In instelling	
<i>x 1 000</i>								
Totale bevolking	2006	2 502	8 287	4 620	452	263	209	16 334
	2025	3 275	8 374	4 271	484	302	177	16 883
	2050	3 518	7 969	4 263	487	308	252	16 797
Autochtonen	2006	1 957	6 946	3 647	304	153	179	13 187
	2025	2 457	6 708	3 288	294	165	149	13 061
	2050	2 430	5 771	3 175	266	152	207	12 000
Allochtonen naar generatie 1e generatie	2006	353	864	180	113	78	17	1 604
	2025	486	981	150	127	89	14	1 848
	2050	640	1 193	179	138	109	25	2 284
2e generatie	2006	193	478	794	35	32	12	1 543
	2025	332	685	833	63	48	14	1 974
	2050	449	1 005	910	83	47	20	2 513
Allochtonen naar herkomstgroep Turkije	2006	34	157	142	13	17	1	364
	2025	70	215	99	20	22	1	427
	2050	97	256	69	19	18	4	463
Marokko	2006	33	123	142	10	15	1	323
	2025	69	182	125	19	18	1	414
	2050	96	252	64	21	16	3	452
Suriname	2006	61	103	119	33	14	3	332
	2025	97	140	76	33	14	3	363
	2050	103	161	53	25	12	5	360
Ned. Antillen en Aruba	2006	27	32	49	13	7	2	130
	2025	43	54	56	16	8	2	179
	2050	61	91	70	21	10	3	257
Afrika	2006	42	51	77	13	8	2	193
	2025	49	70	75	16	8	1	219
	2050	69	118	73	20	10	2	291
Azië	2006	52	114	114	11	14	2	307
	2025	83	170	148	19	20	1	442
	2050	139	290	180	31	29	3	671
Latijns Amerika	2006	12	24	28	5	3	1	71
	2025	22	39	44	7	4	1	116
	2050	41	76	63	11	6	1	197
EU 26	2006	169	434	168	25	19	11	826
	2025	237	478	255	33	27	12	1 042
	2050	324	657	392	50	36	14	1 474
Indonesië	2006	83	223	58	18	7	5	393
	2025	91	200	26	14	6	4	339
	2050	71	116	27	6	5	7	232
Overig Europa	2006	22	58	45	6	6	1	138
	2025	38	83	52	10	8	1	191
	2050	59	126	57	13	10	2	267
Overig buiten Europa	2006	13	23	32	1	2	1	71
	2025	20	36	29	3	3	1	90
	2050	29	55	40	4	4	1	132
Totaal Niet-westers	2006	260	604	670	98	77	11	1 720
	2025	433	869	623	131	94	10	2 159
	2050	606	1 243	572	148	101	21	2 691
Totaal Westers	2006	285	737	303	50	34	18	1 428
	2025	385	797	361	59	43	18	1 663
	2050	483	954	516	73	55	24	2 105

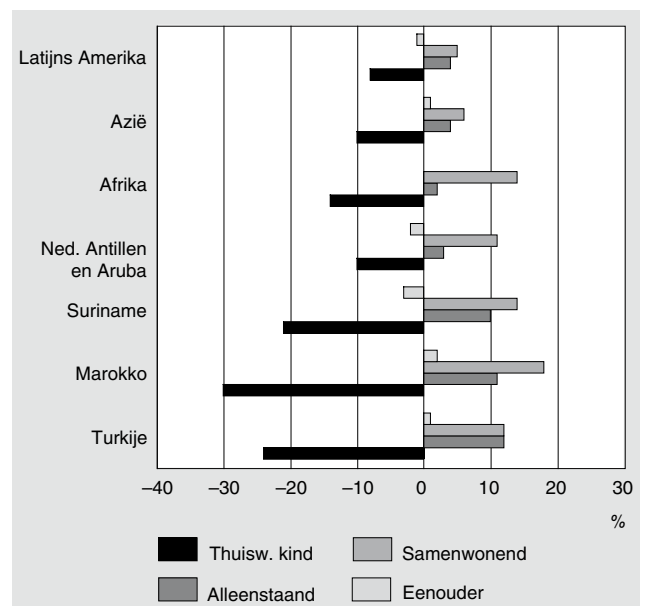
12. Bevolking naar herkomstgroep en huishoudenspositie, 1997-2050

13. Aantal niet-westerse allochtonen naar huishoudenspositie, 2006 en 2050

14. Relatieve toe- of afname van de niet-westerse bevolking in 2050 ten opzichte van 2006 naar huishoudenspositie

tieontbinding. Het aantal samenwonenden stijgt naar verhouding licht. Het aantal alleenstaande ouders blijft vrijwel ongewijzigd.

De verschillende niet-westerse herkomstgroepen maken wat betreft de totale aandelen van de huishoudensposities tot 2050 een soortgelijke ontwikkeling door (*grafiek 14*). De afname van het aandeel thuiswonende kinderen zal het sterkst zijn bij de Marokkanen. In 2050 zal naar verwachting nog maar 14 procent van de Marokkaanse allochtonen thuiswonend kind zijn, tegen 44 procent in 2006. Voor de Turken en Surinamers wordt in 2050 een aandeel van 15 procent thuiswonende kinderen verwacht. Momenteel is alleen bij de Indonesiërs dit aandeel zo klein. Bij de andere niet-westerse herkomstgroepen zal het aandeel tot 2050 naar verwachting op 30 procent liggen, circa 10 procentpunten lager dan nu het geval is.

4.3 Westerse allochtonen

Ook de westers allochtone bevolking blijft nog groeien. In 2050 is deze groep naar verwachting 0,7 miljoen personen groter dan nu. Anders dan bij de autochtonen en niet-westerse allochtonen wordt er bij deze groep ook een toename van het aantal thuiswonende kinderen verwacht, met ruim 200 duizend personen. Ook het aantal alleenstaanden en het aantal samenwonenden stijgt tot 2050 naar verwachting met ongeveer 200 duizend personen. Het aantal westers allochtone alleenstaande ouders zal met ongeveer 20 duizend toenemen.

De stijging van het aantal kinderen komt bijna geheel op het conto van de tweede generatie (*grafiek 15*). De in Nederland geboren kinderen van de nieuwe immigranten uit de EU-26 zorgen voor een verjonging van de westerse tweede generatie. Bij de andere huishoudensposities blijven de aantallen voor de tweede generatie relatief onveranderd. Het aantal alleenstaanden neemt met ruim 50

duizend toe, het aantal samenwonenden neemt met 30 duizend af.

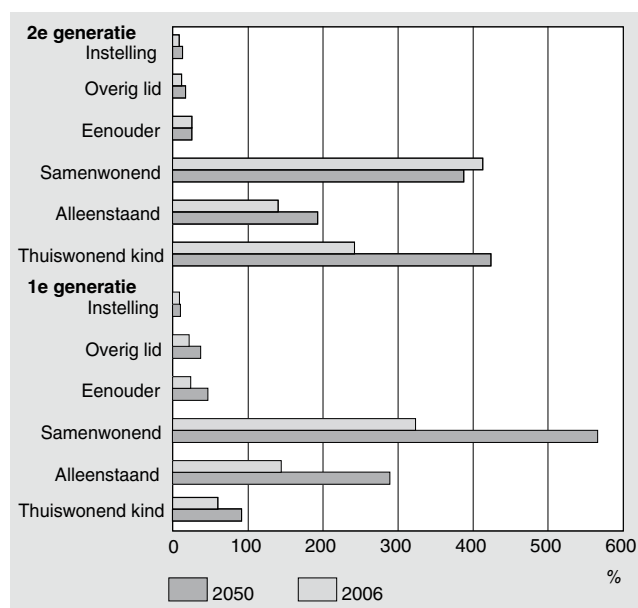
Bij de eerste generatie ontwikkelen de huishoudensposities zich vrij gelijkmatig. De aantallen alleenstaanden, samenwonenden en alleenstaande ouders verdubbelen tot 2050. De toenemende immigratie zorgt voor een ongeveer evenredige toename bij al deze posities. De toename van het aantal eerste generatie thuiswonende kinderen blijft naar verhouding iets achter.

Tussen de verschillende westerse herkomstgroepen zijn er grote verschillen in de verwachte ontwikkelingen (*grafiek 16*). De herkomstgroep EU-26 is veruit het grootst en bepaalt het totaalbeeld voor de westerse groepen zoals hierboven beschreven. De veranderingen bij de groepen 'overig Europa' en 'overig buiten Europa' lijken op die bij de niet-westerse allochtonen: een daling van het aandeel thuiswonende kinderen en een stijging van de aandelen van de 'volwassen' huishoudensposities alleenstaand, samenwonend en alleenstaande ouder. In 2006 was de gemiddelde tweede generatie allochtoon uit deze groepen een oudere tiener, in 2050 is het een jonge dertiger. Bij de herkomstgroep Indonesië bepaalt de vergrijzing van de tweede generatie het beeld. Het aandeel alleenstaanden in deze groep stijgt, evenals het aandeel instellingsbewoners. Het aandeel samenwonenden, thuiswonende kinderen en alleenstaande ouders neemt af.

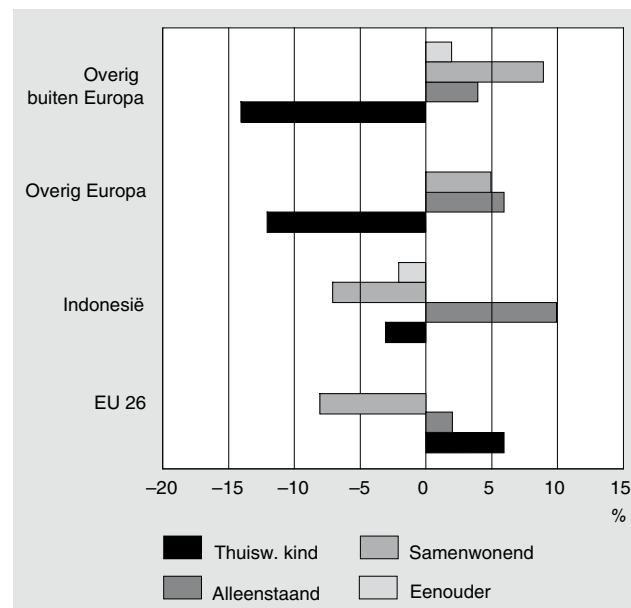
5. Allochtone en autochtone huishoudens

Staat 3 toont de uitkomsten van de prognose voor het aantal huishoudens naar type. In *grafiek 17* is de ontwikkeling van het aantal huishoudens naar herkomst weergegeven voor de periode 2001–2050. Tot 2050 neemt het totaal aantal huishoudens naar verwachting nog met circa 0,9 miljoen toe, terwijl de totale bevolking nog met slechts 0,5 miljoen stijgt. Achtergrond van deze ontwikkeling is een dalend aantal personen per huishouden, de 'huishoudensverdunding'. In 2006 was de gemiddelde huishoudensomvang 2,3 personen. In 2050 zal dit naar verwachting 2,1 personen zijn.

15. Aantal westerse allochtonen naar huishoudenspositie, 2006 en 2050

16. Relatieve toe- of afname van de westerse bevolking in 2050 ten opzichte van 2006 naar huishoudenspositie

Staat 3
Aantal huishoudens naar herkomstgroep, referentiepersoon en type, 2006, 2025 en 2050

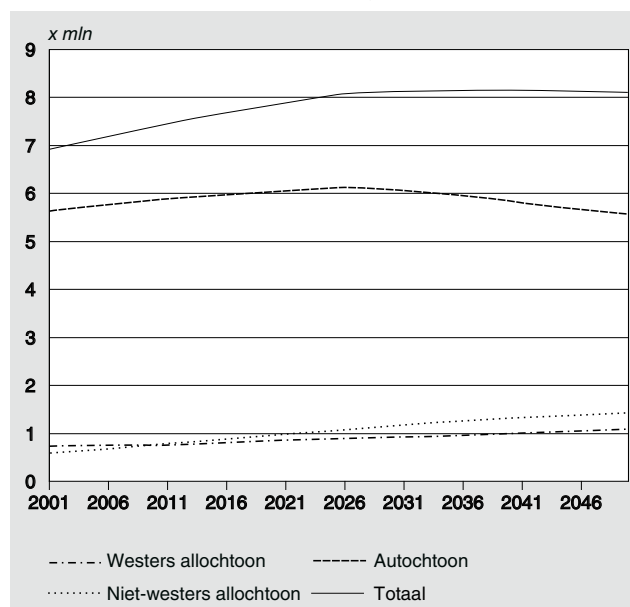
		Huishoudens naar type				Totaal
		Eenpersoonshuishoudens	Paren	Eenouderhuishoudens	Overig huishoudens	
		<i>x 1 000</i>				
Totaal huishoudens	2006	2 502	4 137	452	48	7 139
	2025	3 275	4 180	484	53	7 992
	2050	3 518	3 977	487	53	8 035
Autochtone huishoudens	2006	1 957	3 448	304	28	5 736
	2025	2 457	3 312	294	28	6 091
	2050	2 430	2 838	266	27	5 559
Allochtone huishoudens naar generatie						
1e generatie	2006	353	450	113	15	931
	2025	486	521	127	16	1 150
	2050	640	631	138	18	1 427
2e generatie	2006	193	239	35	6	473
	2025	332	348	63	9	751
	2050	449	509	83	8	1 049
Allochtone huishoudens naar herkomstgroep						
Turkije	2006	34	76	13	2	124
	2025	70	108	20	2	200
	2050	97	128	19	2	246
Marokko	2006	33	60	10	3	106
	2025	69	95	19	3	185
	2050	96	129	21	2	248
Suriname	2006	61	53	33	3	149
	2025	97	70	33	3	204
	2050	103	80	25	2	210
Ned. Antillen en Aruba	2006	27	16	13	2	57
	2025	43	26	16	2	87
	2050	61	45	21	2	129
Afrika	2006	42	23	13	2	81
	2025	49	35	16	2	101
	2050	69	59	20	2	149
Azië	2006	52	61	11	3	127
	2025	83	95	19	4	201
	2050	139	157	31	5	331
Latijns Amerika	2006	12	17	5	0	33
	2025	22	26	7	1	56
	2050	41	47	11	1	100
EU 26	2006	169	226	25	4	424
	2025	237	249	33	6	525
	2050	324	340	50	8	721
Indonesië	2006	83	112	18	1	214
	2025	91	99	14	1	204
	2050	71	60	6	1	138
Overig Europa	2006	22	33	6	1	62
	2025	38	46	10	2	95
	2050	59	66	13	2	140
Overig buiten Europa	2006	13	13	1	0	27
	2025	20	19	3	1	42
	2050	29	30	4	1	63
Totaal Niet-westers	2006	260	305	98	14	677
	2025	433	455	131	15	1 034
	2050	606	645	148	15	1 414
Totaal Westers	2006	285	384	50	7	727
	2025	385	413	59	9	866
	2050	483	495	73	11	1 062

In 2006 waren er 5,7 miljoen huishoudens met een autochtone referentiepersoon. Hoewel het aantal autochtonen daalt, en naar verwachting zal blijven dalen, zal door de huishoudensverdunning het aantal autochtone huishoudens nog enige tijd toemen. In 2026 wordt volgens de prognose een maximum van 6,1 miljoen bereikt, waarna een daling inzet. In 2050 ligt het aantal met 5,6 miljoen iets onder het huidige niveau. Achtergrond van de huishoudensverdunning bij deze groep is een toename van het aandeel alleenstaanden door het uiteenvallen van huishoudens door verweduwing of (echt)scheiding. Hierdoor neemt het aantal eenpersoonshuishoudens tot 2025 nog met een half miljoen toe, terwijl het aantal samenwonende paren met ruim 100 duizend daalt.

Het aantal huishoudens met een niet-westerse referentiepersoon stijgt naar verwachting van 0,7 naar 1,4 miljoen. Het gaat om een relatieve toename van bijna 110 procent, een veel snellere toename dan die van het aantal personen (58 procent). Evenals bij de autochtonen neemt het aantal huishoudens dus sterker toe dan het aantal personen. De achterliggende oorzaak is echter verschillend. Bij de niet-westerse allochtonen ligt de oorzaak vooral in het dalend aandeel thuiswonende kinderen. De kinderen die zelfstandig gaan wonen creëren nieuwe huishoudens. Het resultaat is een stijging van zowel het aantal eenpersoonshuishoudens als meerpersoonshuishoudens.

Het aantal huishoudens met een westerse allochtone referentiepersoon stijgt naar verwachting geleidelijk van 0,7 naar 1,1 miljoen, een toename van 46 procent. Het aantal westerse allochtonen neemt in dezelfde periode toe met 47 procent. De stijging van het aantal westerse allochtone huishoudens houdt dus gelijke tred met die van het aantal westerse allochtonen. De toename van het aandeel thuiswonende kinderen compenseert bij deze groep het effect van de stijging van het aandeel alleenstaanden. Het aantal eenpersoonshuishoudens stijgt bij deze groep met 200 duizend, het aantal meerpersoonshuishoudens met 140 duizend.

17. Aantal huishoudens naar herkomstgroep, 2001–2050

Literatuur

Agtmaal-Wobma, E. van, en C. van Duin, 2007, Huishoudensprognose 2006–2050: belangrijkste uitkomsten. *Bevolkingstrends* 55(2), blz. 53–59.

Alders, M., 2005, Prognose van gezinsvormende migratie van Turken en Marokkanen. *Bevolkingstrends* 53(2), blz. 46–69.

Duin, C. van, 2007, Huishoudensprognose 2006–2050: veronderstellingen over burgerlijke staat en huishoudenspositie. *Bevolkingstrends* 55(2), blz. 39–52.

Garssen, J. H. Nicolaas en A. Sprangers, 2005, Demografie van de allochtonen in Nederland. *Bevolkingstrends* 53(3), blz. 96–117.

Graaf, A. de, en C. van Duin, 2007, Bevolkingsprognose 2006–2050: veronderstellingen over de geboorten. *Bevolkingstrends* 55(1), blz. 45–56.

Harmen, C. en H. Nicolaas, 2005, Huishoudensprognose 2004–2050: ontwikkelingen naar huishoudenspositie. *Bevolkingstrends* 53(2), blz. 28–32.

Loozen, S. en C. van Duin, 2007, Allochtonenprognose 2006–2050: afname van het aantal autochtonen. *Bevolkingstrends* 55(2), blz. 60–67.

Nicolaas, H., 2007, Bevolkingsprognose 2006–2050: veronderstellingen over immigratie. *Bevolkingstrends* 55(1), blz. 57–64.